Nr 41

Utbildningsutskottets betänkande i anledning av motion om ökat antal ordinarie tjänster som speciallärare.

Motionen

I motionen 1972:137 av herr Wikström m. fl. (fp) hemställs att riksdagen hos Kungl. Maj:t hemställer om sådana ändringar i skolstadgan, att lärare i läroämnen, övningsämnen och yrkesämnen kan erhålla ordinarie tjänst som speciallärare samt att ordinarie tjänster som speciallärare för i motionen nämnda lärarkategorier inrättas i grundskolan och gymnasieskolan.

Remissyttrandet

Utskottet har inhämtat yttrande över motionen från skolöverstyrelsen av vilket framgår bl. a. att överstyrelsen utarbetat förslag till åtgärder av innebörd att specialundervisning skall kunna anknytas till andra tjänster i grundskolan än tjänst som speciallärare samt till tjänster i gymnasieskolan.

Gällande bestämmelser för specialundervisning i grundskolan och gymnasieskolan

I grundskolan får specialundervisning anordnas enligt bestämmelserna i 5 kap. 38–44 §§ skolstadgan (1971:235) varvid undervisningen bedrivs antingen i specialklass eller i form av samordnad specialundervisning. Skolöverstyrelsen har fastställt bestämmelser och anvisningar för specialundervisning i grundskolan (Aktuellt från skolöverstyrelsen, 1971/72:18). Enligt överstyrelsens beslut får den totala omfattningen av specialklasser och samordnad specialundervisning normalt ej överskrida 0,3 veckotimmar per elev.

I gymnasieskolan får för elever, som på grund av syn- eller hörselskada, nedsatt rörelseförmåga eller annat handikapp har svårt att följa den vanliga undervisningen, enligt bestämmelserna i 8 kap. 41–44 §§ skolstadgan anordnas specialundervisning, antingen i specialklass eller jämsides med vanlig undervisning. Sistnämnda form av specialundervisning skall samordnas med vanlig undervisning (samordnad specialundervisning). Fyra slag av specialklasser får inrättas, nämligen hörselklass, synklass, klass för rörelsehindrade och klass för intellektuellt utvecklingshämmade. Samordnad specialundervisning får omfatta högst två veckotimmar för varje elev, om ej skolöverstyrelsen medger annat.

Utskottet

Speciallärartjänster finns inrättade vid grundskolan för små- och folkskollärare som genomgått specialutbildning. Tjänst som lärare 3 avser specialundervisning i årskurserna 1–6 och tjänst som lärare 4 specialundervisning i årskurserna 4–9.

För småskollärare och folkskollärare föreligger enligt 15 kap. 22 och 25 §§ skolstadgan skyldighet att vid behov meddela specialundervisning. Dessa lärare är vidare skyldiga att till en del tjänstgöra på mellanstadiet respektive låg- och högstadierna, om det påkallas med hänsyn till tjänstgöringsförhållandena vid skolenheten.

Övriga lärarkategorier – lärare i läroämnen, övningslärare och lärare i yrkesämnen – vilka genomgått utbildning för specialundervisning vid lärarhögskola eller yrkespedagogiskt institut saknar möjlighet att erhålla speciallärartjänst i grundskolan eller i gymnasieskolan. För dessa lärarkategorier saknas också regler motsvarande dem som finns för tjänst som småskollärare och folkskollärare när det gäller skyldighet att meddela specialundervisning eller möjlighet att i sin tjänst inräkna sådan undervisning. Då ifrågavarande lärare anlitas för specialundervisning i grundskolan eller i gymnasieskolan förordnas de nu enligt uppgift från skolöverstyrelsen i vissa fall som timlärare utöver den undervisning som ingår i tjänsten. I andra fall anställs sådana lärare för specialundervisning som obehöriga extra lärare, eftersom de i fråga om föreskriven grundutbildning ej är behöriga till extra tjänst som lärare 3 eller 4 i grundskolan (speciallärare med småskollärarexamen eller folkskollärarexamen).

I skrivelse till Kungl. Maj:t den 26 juni 1972 angående inräknande av specialundervisning i vissa tjänster som lärare vid grundskolan och gymnasieskolan m. m. har skolöverstyrelsen anfört att lärare i läroämnen, övningslärare och lärare i yrkesämnen till skillnad från klasslärare har sin undervisning koncentrerad till ett fåtal ämnen. Det skulle därför vara svårare att få erforderligt timunderlag för hela speciallärartjänster för dessa lärarkategorier än för klasslärare. Med hänsyn härtill och med hänsyn till att utredningen om skolans inre arbete (SIA) överväger bl. a. frågor kring specialundervisningen är skolöverstyrelsen inte beredd att förorda särskilda lärartjänster för specialundervisning för de ifrågavarande lärarkategorierna. Som en omedelbar åtgärd föreslår överstyrelsen i stället bl. a. att lärare i läroämnen, övningslärare och lärare i yrkesämnen, vilken genomgått specialutbildning vid lärarhögskola eller yrkespedagogiskt institut, åläggs skyldighet att meddela specialundervisning av den art för vilken läraren utbildats och att sådan undervisning helt eller delvis får inräknas i tjänsten.

Skolöverstyrelsens förslag till lösning av nuvarande tjänsteorganisatoriska problem för den specialundervisning, som redan i dag förekommer i läroämnen, övningsämnen och yrkesämnen, överensstämmer i huvudsak med yrkandet i motionen 1972:137 och har lagts fram i avvaktan på

SIA:s förslag beträffande specialundervisningen i framtiden. Utskottet förutsätter att den av skolöverstyrelsen aktualiserade frågan om inräknande av specialundervisning i vissa tjänster får en snar lösning och anser att det därför inte finns anledning för riksdagen att i övrigt göra något uttalande i ärendet. Utskottet avstyrker sålunda bifall till yrkandet i den förevarande motionen.

Med hänvisning till det anförda hemställer utskottet

att riksdagen avslår motionen 1972:137.

Stockholm den 7 november 1972

På utbildningsutskottets vägnar
STIG ALEMYR

Närvarande vid ärendets slutbehandling: herrar Alemyr (s), Larsson i Staffanstorp (c), Mårtensson (s), Richardson (fp), Nordstrandh (m), Wiklund i Härnösand (s), Elmstedt (c), Gustafsson i Barkarby (s), fru Gradin (s), fru Dahl (s), herrar Berndtson i Linköping (vpk), Sundgren (s), fru Söder (c), herrar Stålhammar (fp) och Strindberg (m).

Göteborgs Offsettryckeri AB 72 1773 S Stockholm 1972